

Uppdaterad åtgärdstabell för nålginst, tysk ginst och ginstlevande fjärilar. 2017 – 2021

(*Genista anglica*, *Genista germanica*,
Agonopterix atomella, *Chesias rufata*
Coleophora genistae, *Mirificarma lentiginosella*
Phyllonorycter staintoniella, *Prolita solutella*
Pseudoterpna pruinata, *Scythris crypta*
Syncopacma suecicella, *Scotopteryx luridata*
Scotopteryx mucronata.)

Hotkategori:

AKUT HOTAD (CR) 4 ARTER
STARKT HOTAD (EN) 8 ARTER
SÅRBAR (VU) 1 ART

Åtgärdstabellen har upprättats av
Länsstyrelsen i Hallands län

NATURVÅRDSVERKET

Naturvårdsverket

Tel: 010-698 10 00

E-post: registrator@naturvardsverket.se

Postadress: Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm

Internet: www.naturvardsverket.se

Koordinerande myndighet:

Länsstyrelsen i Hallands län

Tel: 010-224 30 00,

E-post: halland@lansstyrelsen.se

Postadress: 301 86 Halmstad

Internet: www.lansstyrelsen.se/halland

© Naturvårdsverket 2018

Omslag: Nålginst, foto: Kristian Peters

Förord

Åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper är ett av flera verktyg för att nå det av riksdagen beslutade miljökvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv, och även de övriga sex ekosystemrelaterade miljökvalitetsmålen.

Åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper bidrar även till att uppnå Aichimål 12 inom Konventionen för biologisk mångfald som handlar om att senast 2020 ha förbättrat hotade arters bevarandestatus och mål 15, delmål 15.5 i de Globala målen för hållbar utveckling om att hejda förlusten av biologisk mångfald och senast 2020 skydda och förebygga utrotning av hotade arter.

Åtgärdsprogrammet för nålginst, tysk ginst och ginstlevande fjärilar 2007 – 2011 har tagits fram av Krister Larsson och koordinerats nationellt av Länsstyrelsen i Hallands län. Programmet redovisades 2011 och förlänges med uppdaterad åtgärdstabell fram till 2016. En ny redovisning lämnades in till Naturvårdsverket 2016, som åter beslutat att förlänga programmet till och med 2021 med en ny uppdatering av åtgärdstabellen.

Rapporten innehåller mål samt en kortfattad presentation av angelägna åtgärder under tiden 2017–2021 för att arternas bevarandestatus i Sverige ska kunna förbättras. Åtgärderna samordnas mellan olika intressenter, vilket får till följd att kunskapen om och förståelsen för arten ökar. Förankring av åtgärderna har skett genom samråd med berörda aktörer.

Samlad information om åtgärdsprogrammet finns här:

<http://www.naturvardsverket.se/91-620-5731-6>

Stockholm i december 2018

Claes Svedlindh
Chef Naturavdelningen

Fastställelse och giltighet

Naturvårdsverket beslutade den 13 december 2018 att fastställa en uppdaterad åtgärdstabell och uppdatera de kortsiktiga målen för åtgärdsprogrammet för nålginst, tysk ginst och ginstlevande fjärilar (ärende NV-08801-18). Tabellen är ett vägledande, ej formellt bindande dokument och gäller under åren 2017–2021. När giltighetstiden för ett program går ut ska programmets nationella koordinator redovisa genomförda åtgärder, resultat och måluppfyllelse under den gångna programperioden. Programmets fortsättning, djupare utvärderingsbehov och ambitionsnivå avgörs av Naturvårdsverket i samråd med programmets nationella koordinator och ArtDatabanken. Giltighetsperioden för åtgärdsprogrammet förlängs om det inte fattas beslut om att programmet ska upphöra eller ett nytt program för arterna fastställs.

Innehåll

FÖRORD	1
FASTSTÄLLELSE OCH GILTIGHET	2
INNEHÅLL	3
BAKGRUNDSBESKRIVNING	4
VISION OCH MÅL	6
Vision och långsiktigt mål	6
Kortsiktigt mål	6
ÅTGÄRDER OCH REKOMMENDATIONER	7
Dialog och samverkan	7
Aktiva åtgärder i fält	7
Skötsel och restaurering	7
Populationsförstärkande åtgärder	7
Datainsamling och analyser	8
Uppföljning	8
Kunskapsbehov	8
BILAGA 1.	9

uppgår till 1 940 000 kr under giltighetsperioden 2017–2021. Dock är möjligheten till denna finansiering beroende av årlig resurstilldelning till, och prioriteringar mellan, alla gällande åtgärdsprogram.

Vision och mål

Vision och långsiktigt mål

För att man ska kunna påstå att nålginst, tysk ginst och de elva ginstlevande fjärilarna har en gynnsam bevarandestatus bör respektive art förekomma på minst 20 lokaler och ha en total populationsstorlek på minst 4 000 reproducerande individ, samt ha en stabil population som stadigt ligger över de nivåerna. För att nå en marginal som klarar en minskning av bestånden måste det finnas betydligt fler lokaler. Den genetiska variationen i det svenska beståndet är inte känd för någon av arterna, men populationerna verkar vara små för alla arter i programmet och deras utbredning är starkt fragmenterad till isolerade småbestånd. Det är därför nödvändigt att på sikt skapa större sammanhängande livsmiljöer för arterna och att möjliggöra ett genutbyte mellan fragmenterade populationer för att motverka en genetisk utarmning. Undersökningar behövs för att klargöra om den genetiska variationen är tillräcklig för att arterna på sikt ska kunna uppnå en gynnsam bevarandestatus från kvarvarande svenska populationer eller om ett genutbyte med populationer utanför landets gränser behövs.

Kortsiktigt mål

Nålginst

Nålginsten har livskraftiga bestånd med sammanlagt minst 600 blommande exemplar på de aktuella lokalerna år 2021. Om beståndet på någon lokal inte bedömts som livskraftigt har frön samlats in och plantor satts ut på en ny lämplig lokal.

Tysk ginst

Tysk ginst bör 2021 ha ett livskraftigt bestånd med minst 150 blommande exemplar spridda i en större del av naturreservatet Hällarp än idag. Antalet exemplar har ökat genom skötselåtgärder som gynnar föryngringen (bränning och eventuellt annan markstörning) samt om den naturliga föryngringen varit otillräcklig genom sådd eller odling/utplantering av plantor från frön insamlade i Hällarp. Blommande plantor av tysk ginst bör 2021 även ha etablerats genom utsättning av plantor på minst två äldre lokaler (eller andra lämpliga lokaler i trakter där tysk ginst funnits tidigare).

Ginstlevande fjärilar

Senast år 2021 bör samtliga fjärilsarter i åtgärdsprogrammet finnas på minst 10 lokaler och med en populationsstorlek om minst 100 reproducerande individer per lokal.

Åtgärder och rekommendationer

Dialog och samverkan

På flera håll görs arbete i eller i närheten av friluftsområden eller andra populära naturområden. Det är fortsatt viktigt att informera allmänheten om arbetet med åtgärdsprogrammet och på så vis sprida kunskap om hotade arter.

Aktiva åtgärder i fält

Skötsel och restaurering

Ginsthedarna är en miljö som behöver ständig störning och hävd för att en gynnsam miljö ska bevaras och ohävd eller ett alltför hårt betestryck under några år kan lätt leda till att arter utrotas på en lokal. Under de senaste åren har ett flertal ginstrika lokaler restaurerats, men ytterligare områden behöver restaureras för att förtäta nätverket av ginsthedar i södra Halland så att befintliga ginstfjärilar kan bygga upp livskraftiga populationer. Flera av lokalerna ligger isolerade från varandra och för flertalet av arterna är det inte sannolikt att det kan ske någon spontan spridning. Restaurering av värdefulla ginsthedar har därför fortsatt hög prioritet. Mer information om skötsel och restaurering finns i Länsstyrelsen rapport om unika ginsthedar från 2015¹.

Skåne: Utredning med åtgärdsförslag för att gynna ginstfjärilar i naturvårdsområden, grustäcker och vägkanter i trakten kring Ljungbyhed. Restaurering i form av röjning, grovslåtter, markstörning på minst två lokaler (Bonnarps hed / Ljungbyhed) senast år 2021, kontinuerlig röjning och markstörning vid behov. Årlig naturvårdsbränning på Bonnarps hed / Ljungbyhed. Restaurering och markstörning av ginstlokal vid Finja, Hässleholm, en tidigare lokal för tysk ginst med eventuell kvarvarande fröbank.

Halland: Restaurering i form av röjning, grovslåtter, markstörning på minst fyra lokaler senast år 2021, fortsatt kontinuerlig röjning och markstörning på minst 14 lokaler. Årlig naturvårdsbränning på minst 9 lokaler.

Populationsförstärkande åtgärder

Ett utsättningsprogram har utarbetats för fjärilsarterna och populationsförstärkande åtgärder har inletts vid två lokaler, Vessinge sandhedar (daggig ginstmätare) och Vapnö grustag (sen ginstbackmätare, rödtonad harrismätare och större ginststävmal). Tönnersjömålets rika bestånd av ett flertal arter utnyttjas för detta

¹ Länsstyrelsen Hallands län. Unika ginsthedar i södra Halland hyser landets alla hotade ginstfjärilar Uppföljning 2004-2014 av ÅGP-åtgärder i Halland 2015:7. <https://www.lansstyrelsen.se/halland/tjanster/publikationer/20157-unika-ginsthedar-i-sodra-halland-hyser-landets-alla-hotade-ginstfjarilar.html>

och på sikt förhoppningsvis även andra lokaler i södra Halland efterhand som restaureringsåtgärder görs och populationerna växer till. En uppföljning av utsättningarna har utförts (se Ginstfjärilar i Halland-utsättningar och status 2014-2018). Det är angeläget att de populationsförstärkande åtgärderna fortsätter enligt utsättningsprogrammet.

Vid uppdatering av utsättningsprogrammet för ginstlevande fjärilar inkluderas även nålginst och tysk ginst. Sådd eller odling/utplantering av plantor från frön av tysk ginst och nålginst fortsätter på lämpliga lokaler.

Datainsamling och analyser

Uppföljning

Åtgärdsprogrammet omfattar 11 ginstfjärilsarter och är det program som omfattar högst andel hotade arter. Många av arterna har återfunnits i få exemplar och på få lokaler. Det är viktigt att minst en gång under programperioden utvärdera läget för de ingående arterna. Det är egentligen en kombination av uppföljning av åtgärder och inventering eftersom det utförs restaureringsåtgärder och skötsel på de flesta fjärilslokaler. Det är en viktig åtgärd även för att kunna bedöma uppfyllelsen av mål och visioner i åtgärdsprogrammet. Något som ingått även i tidigare åtgärdstabell.

Inventering av ginstfjärilar utförs lämpligen genom en kombination av håvning av dagflygande arter, skraphävning av värdväxterna, nattfångst med hjälp av portabla elverk och UV-lampor samt med pannlampa. En inventeringsmanual finns i rapporten ”Unika ginsthedar i södra Halland hyser landets alla hotade ginstfjärilar – uppföljning 2004–2014 av ÅGP-åtgärder i Halland” (Björklund m.fl. 2015. Länsstyrelsen i Hallands län meddelande 2015:7) som togs fram under föregående programperiod.

Antalet blommande exemplar av tysk ginst och nålginst bör räknas årligen.

Kunskapsbehov

Framtagande av en skötsel- och åtgärdsstrategi är viktigt för att få till en utvecklad skötsel och en kontinuitet för programmets arter i landskapet. Här kommer förutom redan kända lokaler även ingå att hitta värdefulla sammanlänkande strukturer. Kan även utgöra ett viktigt underlag till arbetet med grön infrastruktur. Skötsel- och åtgärdsstrategin har även som syfte att aktivt involvera fler aktörer som kraftledningsbolag och Trafikverket (både kraftledningsgator, vägkanter och banvallar är viktiga ginstmiljöer på en landskapsnivå) och på så vis kan arbetet med spridningskorridorer etc. utvecklas.

Bilaga 1.

Föreslagna åtgärder

Kategori: Ordinarie ÅGP samt samverkansprogram

Åtgärd	Län	Område/ Lokal	Aktör	Finansiär	Uppskattad kostnad NV-ÅGP	Uppskattad kostnad annan finansiär	Prioritet	Genomförs senast ²
Dialog och samverkan								
Informationsskyltar	N	Ginsheddar där större restaureringar görs	LST	NV-ÅGP	50 000		2	Löpande
Aktiva åtgärder i fält								
Restaurering (röjning, grovslätter, markstörning)	N, M	> 5 lokaler, lokal i M-län (Bonnarps hed/Ljungbyhed) samt Finja, Hässleholm	LST	NV-ÅGP, LBP, kraftledningsbolag	300 000	500 000	1	2021
Kontinuerlig röjning och markstörning när behov finns	N, M	>15 lokaler, varav minst 1 lokal i M-län (Bonnarps hed/Ljungbyhed)	LST, markägare, kraftledningsbolag, Trafikverket	NV-ÅGP, kraftledningsbolag, Trafikverket	700 000	500 000	1	Vid behov
Naturvårdsbränning	N, M	>10 lokaler, varav minst 1 lokal i M-län (Bonnarps hed/Ljungbyhed)	LST och Försvaret	NV-ÅGP, LBP	300 000	500 000	1	Årligen ³

NATURVÅRDSVERKET

Populationsförstärkande åtgärder för daggig ginstmätare, gulstreckad ginstmätare och ytterligare två arter ginstfjärilar från Tönnersjöområdet eller Mästocka ljunghed till nya lokaler	N	Enligt utsättningsprogrammet	LST	NV-ÅGP	50 000		2	2021
Populationsförstärkande åtgärder för tysk ginst, sådd av frön efter markstörning	N	Sådd utanför lilla hägnet i Hällarp, samt sådd för att återetablera tysk ginst på minst en gammal lokal	LST	NV-ÅGP	20 000		2	2021
Populationsförstärkande åtgärder för nålginst, sådd av frön efter markstörning	N		LST	NV-ÅGP	20 000		3	2021
Uppdatering av utsättningsprogram för fjärilar, nålginst och tysk ginst	N	Samtliga	LST	NV-ÅGP	5 000		2	2020
Datinsamling och analyser¹								
Uppföljning av samtliga 11 arter av ginstfjärilar	N, M	>10 lokaler (de viktigaste), en gång under perioden	LST	NV-ÅGP	200 000	100 000	3	2021
Uppföljning av ginstfjärilar och ginstsandbi i Ljungbyhedstrakten.	M	Ginstlokaler i trakten av Ljungbyhed	LST	NV-ÅGP	100 000		2	2021
Uppföljning av ett urval ginstfjärilar i områden där större skötselåtgärder görs	N	>5 lokaler	LST	NV-ÅGP	100 000	100 000	2	2021
Uppföljning av nålginst och tysk ginst (antal plantor), inkl. områden där populationsförstärkande åtgärder gjorts	N	Samtliga lokaler med nålginst och tysk ginst	LST/Floraväktare	NV-ÅGP, Floraväkteri	30 000		1	Årligen ³

NATURVÅRDSVERKET

Framtagande av skötsel- och åtgärdsstrategi på landskapsnivå	N, M	Samtliga	LST	NV-ÅGP, NV-grön infrastruktur, Trafikverket	25 000	50 000	3	2021
Utredning med åtgärdsförslag för att gynna ginstfjärilar i naturvårdsområden, grustäcker och vägkanter i trakten kring Ljungbyhed	M	Ljungbyhed med omnejd	LST		40 000		1	2019
<i>Total uppskattad kostnad för åren 2017-2021</i>					<i>1 940 000</i>	<i>1 750 000</i>		

¹ – – Inventering som inte är planerad enligt Bilaga 1 kan utföras i mindre omfattning även i län/områden/lokaler som inte är listad som berörda län enligt ovan om det förekommer starka indikationer av arternas förekomst. Sådana inventeringar ska i förväg stämmas av med koordinerande länsstyrelse för programmet.

²- Angivet år ska ses som en riktlinje under förutsättning att åtgärden kan finansieras och kan komma att flyttas framåt på grund av resursbrist.

³- Kostnaden som anges är den totala summan under programperioden.

